

Cuprins

Prefață.....	XV
Abrevieri.....	XVII
I. Teoria generală a dreptului fiscal	1
1. Dreptul fiscal, ramură de drept public.....	3
1.1. Importanța dreptului fiscal	3
1.2. Definiția dreptului fiscal.....	9
1.3. Legitimitatea obligațiilor reglementate prin normele fiscale.....	10
2. Izvoarele dreptului fiscal	13
2.1. Legislația unională (Tratatele fondatoare).....	13
2.2. Constituția României	21
2.3. Convențiile de evitare a dublei impuneri și tratate internaționale.....	23
2.4. Legislația națională.....	24
3. Principiile dreptului fiscal	28
3.1. Principiile dreptului fiscal înscrise în Constituție.....	28
3.1.1. Principiul legalității.....	29
3.1.2. Principiul contributivității	30
3.1.3. Principiul justeții impunerii (echității impunerii).....	32
3.2. Principiile fiscalității rezultate din izvoare infraconstituționale	41
3.2.1. Conceptul de „fiscalitate”, în viziunea Codului fiscal	41
3.2.2. Principiul echității impunerii	42
3.2.3. Principiul neutralității măsurilor fiscale.....	43
3.2.4. Principiul certitudinii impunerii.....	44
3.2.5. Principiul eficienței impunerii.....	47
3.2.6. Principiul predictibilității	48
4. Aplicarea legii fiscale	49
4.1. Aplicarea legii fiscale în timp.....	50
4.2. Aplicarea legii fiscale în spațiu	53
4.3. Aplicarea legii fiscale asupra persoanei	55
5. Raportul juridic fiscal.....	57
5.1. Definiția raportului juridic fiscal	57
5.2. Subiectele raportului juridic fiscal.....	58
5.2.1. Organele fiscale centrale	59
5.2.2. Organele fiscale locale.....	62
5.2.3. Competența organelor fiscale.....	62
5.2.4. Contribuabilul	64
5.2.4.1. Contribuabilul – persoană fizică.....	64
5.2.4.2. Contribuabilul – persoană juridică	65

5.3. Conținutul raportului juridic de drept fiscal	67
5.3.1. Drepturile fiscale.....	68
5.3.2. Obligațiile fiscale	69
5.3.2.1. Obligațiile fiscale patrimoniale	69
5.3.2.2. Obligațiile fiscale nepatrimoniale.....	71
5.4. Obiectul raportului juridic de drept fiscal.....	73
6. Veniturile fiscale.....	74
6.1. Aspecte generale.....	74
6.2. Impozite.....	76
6.3. Taxe.....	78
6.4. Contribuții	80
6.5. Impozite sau taxe parafiscale.....	83
7. Dreptul fiscal și drepturile omului.....	86
7.1. Impactul drepturilor omului asupra dreptului fiscal	86
7.2. Convenția Europeană a Drepturilor Omului	88
7.2.1. Incidența articolului 6 CEDO	89
7.2.2. Incidența articolului 1 din Protocolul nr. 1 CEDO.....	94
7.3. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.....	97
8. Răspunderea fiscală	102
8.1. Aspecte introductive.....	102
8.2. Definiția și principiile răspunderii fiscale.....	104
8.3. Condițiile legale ale răspunderii fiscale.....	105
8.4. Sancțiunile legale în cazul răspunderii fiscale.....	106
8.4.1. Sancțiunile fiscale administrative patrimoniale	106
8.4.2. Sancțiunile fiscale administrative nepatrimoniale.....	108
8.4.3. Sancțiunile contravenționale	110
8.4.4. Sancțiunile penale	110
8.5. Condițiile angajării răspunderii civile în materie fiscală	114
8.6. Răspunderea solidară în materie fiscală	118
II. Drept fiscal material. Impozite directe	123
9. Impozitarea profesioniștilor	125
9.1. Aspecte introductive.....	125
9.2. Impozitul pe profit.....	127
9.2.1. Definiția impozitului pe profit	128
9.2.2. Subiectul impunerii (contribuabilul)	128
9.2.3. Cotele de impozitare	131
9.2.4. Calcularea rezultatului fiscal.....	132
9.2.5. Determinarea veniturilor	134
9.2.6. Determinarea cheltuielilor.....	135
9.2.6.1. Precizări privind cheltuielile.....	135
9.2.6.2. Cheltuielile deductibile.....	136
9.2.6.3. Cheltuielile deductibile limitat	137
9.2.6.4. Cheltuielile nedeductibile	138
9.2.6.5. Regimul cheltuielilor de cercetare-dezvoltare	138
9.2.6.6. Provizioanele și rezervele.....	139
9.2.6.7. Cheltuielile cu dobânda și diferențele de curs valutar	140

9.2.6.8. Amortizarea	142
9.2.7. Facilități fiscale	143
9.2.8. Regimul de declarare și plată a impozitului pe profit	145
9.2.8.1. Regimul standard.....	145
9.2.8.2. Regimuri derogatorii	145
9.2.9. Impozitul minim și impozitul suplimentar	146
9.2.9.1. Impozitul minim	146
9.2.9.2. Impozitul suplimentar.....	147
9.3. Impozitul pe veniturile microîntreprinderii	149
9.3.1. Evoluția reglementării.....	149
9.3.2. Definiția impozitului pe veniturile microîntreprinderii.....	152
9.3.3. Contribuabilul	152
9.3.4. Cota de impozitare	158
9.3.5. Determinarea bazei impozabile a impozitului pe veniturile microîntreprinderii	159
9.3.6. Declararea și plata impozitului pe veniturile microîntreprinderii....	161
9.3.7. Reguli de intrare și ieșire din sistemul de impunere pe veniturile microîntreprinderii	161
9.4. Impozitul pe veniturile din activități independente ale profesioniștilor persoane fizice	162
9.4.1. Definiția activității independente	162
9.4.2. Definiția impozitului pe veniturile din activități independente	165
9.4.3. Contribuabilul	166
9.4.4. Cota de impozit.....	166
9.4.5. Regimurile fiscale de calculare, declarare și plată a impozitului pe venit.....	166
9.4.6. Regimul fiscal anual în sistem real	167
9.4.6.1. Determinarea venitului impozabil	167
9.4.6.2. Obligațiile de declarare specifice regimului fiscal anual în sistem real.....	171
9.4.7. Regimul fiscal anual în sistemul normei de venit	172
9.4.7.1. Determinarea venitului impozabil	172
9.4.7.2. Obligațiile fiscale specifice regimului fiscal anual în sistemul normei de venit	173
9.4.8. Regimul fiscal final.....	174
9.5. Impozitul pe dividende	175
9.5.1. Aspecte introductive	175
9.5.2. Contribuabilul	176
9.5.3. Excepții legale de la plata impozitului pe dividende.....	177
9.5.4. Cota de impozit pe dividende.....	179
9.5.5. Determinarea bazei impozabile pentru impozitul pe dividende	179
9.5.6. Declararea și plata impozitului pe dividende	179
10. Impozitarea veniturilor persoanei fizice	181
10.1. Aspecte introductive.....	181
10.2. Definiția impozitului pe venit. Veniturile impozabile	182
10.3. Contribuabilul.....	185
10.4. Veniturile neimpozabile	189

10.5. Cotele de impozit.....	191
10.6. Regimurile fiscale de calculare, declarare și plată a impozitului pe venit.....	192
10.6.1. Regimul fiscal anual.....	193
10.6.2. Regimul fiscal final.....	194
10.7. Impozitarea veniturilor obținute din activități dependente	195
10.7.1. Veniturile impozabile.....	195
10.7.2. Veniturile neimpozabile	197
10.7.3. Deducerea personală	200
10.7.4. Regulile de determinare a veniturilor nete impozabile.....	200
10.7.5. Regimul fiscal aplicabil	201
10.8. Impozitarea veniturilor obținute din valorificarea drepturilor de proprietate intelectuală	202
10.8.1. Veniturile impozabile.....	202
10.8.2. Regimurile fiscale aplicabile.....	204
10.9. Impozitarea veniturilor obținute din cedarea folosinței bunurilor	204
10.9.1. Veniturile impozabile.....	205
10.9.2. Regimul fiscal aplicabil veniturilor impozabile obținute din activități turistice	206
10.9.3. Regimul fiscal aplicabil veniturilor impozabile în cazul transferului de folosință, indiferent de scop	207
10.9.4. Regimul fiscal aplicabil veniturilor impozabile în cazul arendării terenurilor agricole	208
10.10. Impozitarea veniturilor obținute din investiții	209
10.10.1. Veniturile impozabile.....	209
10.10.2. Veniturile neimpozabile	210
10.10.3. Regimul fiscal aplicabil veniturilor obținute din transferul titlurilor de valoare	212
10.10.4. Regimul fiscal aplicabil veniturilor obținute din dobânzi	214
10.10.5. Regimul fiscal aplicabil veniturilor obținute din lichidarea unei persoane juridice	214
10.11. Impozitarea veniturilor obținute din activități agricole, silvicultură și piscicultură	215
10.11.1. Veniturile impozabile.....	215
10.11.2. Veniturile neimpozabile	215
10.11.3. Regimul fiscal aplicabil	216
10.12. Impozitarea veniturilor obținute din premii și din jocuri de noroc	217
10.12.1. Venituri impozabile.....	217
10.12.2. Venituri neimpozabile	218
10.12.3. Regimul fiscal aplicabil	218
10.13. Impozitarea veniturilor obținute din transferul proprietății imobiliare din patrimoniul personal	219
10.13.1. Venituri impozabile.....	219
10.13.2. Venituri neimpozabile	219
10.13.3. Regimul fiscal aplicabil	220
10.14. Impozitarea veniturilor obținute din alte surse	221
10.14.1. Veniturile impozabile.....	221
10.14.2. Regimurile fiscale aplicabile.....	223
10.15. Impozitarea veniturilor obținute de prestatorul casnic.....	224

10.15.1. Calitatea de prestator casnic și contribuabil.....	224
10.15.2. Venituri impozabile.....	225
10.15.3. Determinarea bazei impozabile.....	226
10.15.4. Regimul fiscal aplicabil	226
11. Impozitarea veniturilor obținute din România de către nerezidenți.....	227
11.1. Aspecte introductive.....	227
11.2. Categoriile de venituri impozabile	229
11.3. Sediul permanent.....	230
11.4. Locul conducerii efective în România.....	232
11.5. Nomadul digital.....	233
11.6. Contribuabilul.....	235
11.7. Veniturile impozabile	235
11.7.1. Regulile de impozitare a veniturilor din dividende.....	236
11.7.2. Regulile de impozitare a veniturilor din dobânzi	236
11.7.3. Regulile de impozitare a veniturilor din redevențe	237
11.7.4. Regulile de impozitare a veniturilor din comisioane.....	238
11.7.5. Regulile de impozitare a veniturilor din prestări de servicii de management sau de consultanță în orice domeniu de activitate	239
11.8. Declarația și plata impozitului	240
11.9. Limitarea aplicării normelor menite să evite dubla impunere	240
11.10. Regulile de evitare a dublei impunerii.....	242
12. Impozitele și taxele locale	244
12.1. Aspecte generale privind impozitele locale	245
12.2. Impozitul pe clădiri.....	245
12.2.1. Definiție și reglementare	245
12.2.2. Contribuabil	246
12.2.3. Obiectul impunerii	247
12.2.4. Modul de calcul al impozitului pe clădiri.....	249
12.2.5. Obligațiile contribuabilului	251
12.3. Impozitul pe teren.....	251
12.3.1. Definiție și reglementare	251
12.3.2. Contribuabil	252
12.3.3. Obiectul impunerii	253
12.3.4. Modul de calcul al impozitului	254
12.3.5. Obligațiile contribuabilului	256
12.4. Impozitul pe mijloacele de transport	256
12.4.1. Definiție și reglementare.....	256
12.4.2. Contribuabil	256
12.4.3. Obiectul impunerii	258
12.4.4. Modul de calcul al impozitului	259
12.4.5. Obligațiile contribuabilului	260
12.5. Impozitul pe spectacole	261
12.5.1. Definiție și reglementare.....	261
12.5.2. Contribuabil	261
12.5.3. Veniturile impozabile.....	261
12.5.4. Modul de calcul al impozitului	262
12.5.5. Obligațiile contribuabilului	262
12.6. Aspecte generale privind taxele locale	263

12.7. Taxa pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor	264
12.8. Taxa pentru folosirea mijloacelor de reclamă și publicitate	265
12.9. Taxele speciale	266
12.10. Alte taxe locale.....	268
III. Drept fiscal material. Impozite indirecte.....	269
13. Impozite indirecte. Aspecte generale	271
13.1. Taxa pe valoarea adăugată.....	271
13.2. Accizele.....	273
13.3. Taxele vamale.....	276
14. Taxa pe valoarea adăugată.....	280
14.1. Reglementarea TVA-ului în România	280
14.2. Condițiile legale pentru aplicarea TVA-ului unei operațiuni economice	281
14.3. Persoana impozabilă.....	284
14.3.1. Formele persoanei impozabile	285
14.3.2. Activitatea economică.....	287
14.3.3. Persoana impozabilă instituția publică.....	288
14.4. Operațiuni impozabile	289
14.4.1. Operațiuni impozabile pe teritoriul României.....	291
14.4.1.1. Livrarea bunurilor.....	291
14.4.1.2. Regulile privind determinarea locului livrării de bunuri.....	293
14.4.1.3. Prestarea serviciilor	294
14.4.1.4. Regulile privind determinarea locului prestării de servicii.....	295
14.4.2. Operațiuni impozabile ce implică statele membre ale Uniunii Europene.....	296
14.4.2.1. Achiziția intracomunitară de bunuri	296
14.4.2.2. Locul operațiunii în cazul achiziției de bunuri din state membre ale Uniunii Europene.....	297
14.4.2.3. Livrarea intracomunitară de bunuri	297
14.4.3. Operațiuni impozabile ce implică state terțe	298
14.4.3.1. Importul bunurilor din afara teritoriului Uniunii Europene.....	298
14.4.3.2. Locul importului de bunuri.....	299
14.4.3.3. Exportul bunurilor în afara teritoriului Uniunii Europene.....	299
14.5. Baza impozabilă a TVA-ului.....	300
14.6. Data îndeplinirii condițiilor legale pentru aplicarea TVA-ului. Faptul generator și exigibilitatea TVA-ului	301
14.7. Dreptul de deducere.....	304
14.8. Operațiunile scutite.....	308
14.9. Obligațiile persoanei impozabile.....	309
14.9.1. Înregistrarea la organele fiscale	309
14.9.2. Emiterea facturilor, evidența fiscală a operațiunilor impozabile și depunerea decontului de taxă	310
14.9.3. Calcularea TVA-ului.....	312

14.9.4. Plata TVA-ului.....	312
14.10. Cotele de TVA.....	313
14.11. Regimuri speciale aplicabile operațiunilor impozabile.....	316
14.12. Măsuri de simplificare.....	317
IV. Procedura fiscală	321
15. Administrația publică fiscală. Aspecte generale.....	323
15.1. Administrarea veniturilor fiscale.....	324
15.2. Principiile legale aplicabile administrației publice fiscale.....	326
15.3. Regulile fiscale privind administrarea probelor.....	328
15.3.1. Mijloacele de probă utilizate pentru stabilirea situației de fapt... ..	329
15.3.2. Aprecierea probelor și dreptul de refuz.....	333
15.4. Regulile fiscale privind termenele	334
15.5. Garanțiile în procedura fiscală.....	335
15.6. Prescripția în dreptul fiscal	338
15.6.1. Prescripția dreptului de a stabili obligații fiscale	338
15.6.2. Prescripția dreptului de a cere executarea silită a obligațiilor fiscale	340
16. Actul administrativ fiscal.....	342
16.1. Definiția actului administrativ fiscal	342
16.2. Formele legale ale actului administrativ fiscal	344
16.3. Titlul de creanță.....	345
16.3.1. Titlul de creanță bugetară.....	346
16.3.2. Titlul de creanță fiscală	346
16.4. Regulile de emiterie și comunicare a actului administrativ fiscal.....	348
16.5. Nulitatea actului administrativ fiscal	351
17. Activitățile specifice organului fiscal central	354
17.1. Aspecte generale.....	354
17.2. Înregistrarea fiscală	357
17.3. Analiza de risc efectuată de către organul fiscal central.....	361
17.4. Stabilirea obligațiilor fiscale de către organul fiscal central.....	362
17.4.1. Actele administrative fiscale prin care se stabilesc obligații fiscale	363
17.4.2. Evidențele fiscale și contabile.....	364
18. Activitățile specifice organului fiscal local	367
18.1. Aspecte generale.....	367
18.2. Stabilirea obligațiilor fiscale de către organul fiscal local.....	368
19. Stingerea obligațiilor fiscale patrimoniale.	
Colectarea creanțelor fiscale	370
19.1. Aspecte generale.....	370
19.2. Stingerea voluntară prin plată.....	371
19.2.1. Momentul plății.....	372
19.2.2. Ordinea stingerii obligațiilor fiscale.....	373
19.3. Executarea silită a creanțelor fiscale.....	374
19.3.1. Aspecte instituționale.....	374
19.3.2. Condiții legale pentru declanșarea executării silite.....	376

19.3.3. Declanșarea procedurii de executare silită	376
19.3.4. Reguli privind executarea silită fiscală	378
19.3.5. Modalități de executare silită	379
19.3.5.1. Poprirea	379
19.3.5.2. Executarea silită mobilă	381
19.3.5.3. Executarea silită imobilă	383
19.3.5.4. Executarea silită a altor bunuri	383
19.3.6. Valorificarea bunurilor mobile sau imobile sechestrate	384
19.3.7. Eliberarea și distribuirea sumelor din executarea silită	384
19.3.8. Închiderea procedurii de executare silită	385
19.3.9. Contestația la executare silită	386
19.4. Cesiunea creanțelor bugetare	387
19.5. Alte modalități de stingere a obligațiilor fiscale	388
19.5.1. Compensarea	389
19.5.2. Darea în plată	389
19.5.3. Anularea	391
19.5.4. Conversia în acțiuni a creanțelor fiscale	393
19.5.5. Recuperarea creanțelor fiscale în caz de insolvență sau insolvență	394
20. Controlul fiscal	396
20.1. Definiția și reglementarea controlului fiscal	396
20.2. Formele controlului fiscal	399
20.2.1. Inspecția fiscală	400
20.2.1.1. Obiectul și organele competente	400
20.2.1.2. Subiectele controlate	401
20.2.1.3. Procedura prealabilă declanșării inspecției fiscale	401
20.2.1.4. Reguli aplicabile inspecției fiscale	403
20.2.1.5. Finalizarea inspecției fiscale	404
20.2.2. Controlul inopinat	406
20.2.2.1. Obiectul și organele competente	406
20.2.2.2. Subiectele controlate	406
20.2.2.3. Procedura prealabilă declanșării controlului inopinat	406
20.2.2.4. Reguli aplicabile controlului inopinat	407
20.2.2.5. Finalizarea controlului inopinat	408
20.2.3. Controlul antifraudă	408
20.2.3.1. Obiectul și organele competente	408
20.2.3.2. Subiectele controlate	409
20.2.3.3. Procedura prealabilă declanșării controlului antifraudă	409
20.2.3.4. Reguli aplicabile controlului antifraudă	409
20.2.3.5. Finalizarea controlului antifraudă	411
20.2.4. Verificarea situației fiscale personale de către organul fiscal central	412
20.2.4.1. Obiectul și organele competente	412
20.2.4.2. Subiectele controlate	413
20.2.4.3. Procedura prealabilă declanșării verificării situației fiscale	414
20.2.4.4. Reguli aplicabile verificării situației fiscale	414

20.2.4.5. Finalizarea verificării situației fiscale personale	415
20.2.5. Verificarea documentară	416
20.2.5.1. Obiectul și organele competente.....	416
20.2.5.2. Subiectele controlate	416
20.2.5.3. Procedura „prealabilă” declanșării verificării documentare.....	416
20.2.5.4. Regulile aplicabile verificării documentare	417
20.2.5.5. Finalizarea verificării documentare	418
21. Cooperarea administrativă fiscală.....	419
21.1. Aspecte introductive.....	419
21.2. Legislația unională și națională relevantă.....	422
21.3. Cooperarea administrativă în domeniul impozitelor și taxelor, conform Directivei privind cooperarea administrativă (DAC)	423
21.3.1. Obiectul cooperării administrative	425
21.3.2. Formele de schimb de informații	425
21.3.3. Alte forme de cooperare administrativă	426
21.3.4. Condițiile de refuzare a asistenței de către organul fiscal național	426
21.4. Cooperarea administrativă în domeniul taxei pe valoarea adăugată (TVA)	427
21.4.1. Obiectul cooperării administrative	428
21.4.2. Formele de schimb de informații	428
21.4.3. Alte forme de cooperare administrativă	429
21.4.4. Condițiile de refuzare a asistenței de către organul fiscal național	429
21.5. Asistență reciprocă în materia recuperării creanțelor bugetare.....	430
21.5.1. Obiectul cooperării administrative	430
21.5.2. Formele de schimb de informații	431
21.5.3. Alte forme de cooperare administrativă	432
21.5.4. Condițiile de refuzare a asistenței de către organul fiscal național	432
V. Contencios fiscal.....	435
22. Contestarea administrativă a actelor administrative fiscale	437
22.1. Aspecte generale privind procedura de contestare a actelor administrative.....	437
22.2. Contestăția administrativă formulată în temeiul Codului de procedură fiscală.....	439
22.2.1. Cine poate formula o contestație.....	440
22.2.2. Obiectul contestației.....	441
22.2.3. Condițiile de formă ale contestației.....	442
22.2.4. Termenul de depunere.....	443
22.2.5. Instituțiile publice competente să soluționeze contestația administrativă fiscală.....	443
22.2.6. Procedura de soluționare a contestației	444
22.2.7. Actul de soluționare a contestației	445
22.2.8. Efectul formulării contestației.....	446
22.3. Căi de atac împotriva deciziilor de soluționare a contestațiilor administrative	447

23. Soluționarea litigiilor fiscale de dublă impunere prin procedura amiabilă sau a arbitrajului	450
23.1. Procedura amiabilă în litigiile fiscale	450
23.2. Procedura amiabilă pentru evitarea sau eliminarea dublei impuneri în baza prevederilor Directivei (UE) 1852/2017 privind mecanismele de soluționare a litigiilor fiscale în Uniunea Europeană	453
23.2.1. Scopul reglementării unionale.....	453
23.2.2. Etapele procedurii legale.....	455
23.2.2.1. Plângerea contribuabilului.....	455
23.2.2.2. Etapa procedurii amiabile.....	458
23.2.2.3. Etapa „arbitrajului”.....	459
23.2.3. Comisia consultativă	461
23.2.3.1. Înființarea comisiei consultative.....	461
23.2.3.2. Funcționarea comisiei consultative	462
23.2.4. Decizia finală a organelor fiscale implicate	463
23.2.5. Condițiile de acces la procedura amiabilă.....	464
Bibliografie	467

Prefață

La un moment dat, acum mulți ani, am citit undeva că nimic nu este mai sigur ca moartea și impozitele. O propoziție ce mi-a rămas în minte și a cărei origine am încercat să o lămuresc când am scris primul curs de drept fiscal, ca autor unic. În varianta sa originală în limba engleză: „Things as certain as Death and Taxes, can be more firmly believ'd”, expresia este extrasă din lucrarea lui Daniel Defoe, *The Political History of the Devil*, 1726¹. Aceeași idee a fost exprimată câțiva ani mai târziu, în 1789, de Benjamin Franklin, care scria: „Our new Constitution is now established, and has an appearance that promises permanency; but in this world nothing can be said to be certain, except death and taxes”.

În același timp, motto-ul pe care l-am inclus în cursul meu introductiv de drept fiscal extras din lucrarea lui Adam Smith, *Avuția Națiunilor*, 1776 – „Un impozit nedrept duce la tentații mari de evazionism” (varianta originală: An injudicious tax offers a great temptation to smuggling) – ne îndeamnă să comentăm și să scriem pe teme de drept fiscal.

Prezenta lucrare reprezintă ediția a 2-a a cursului universitar de *Drept fiscal* publicat în anul 2023. Este o ediție revizuită și completată, cu modificări importante față de volumul publicat anul trecut, fiind utilizate informațiile cuprinse în multe dintre capitolele din lucrarea anterioară. Am decis eliminarea Titlului I, „Politica fiscală”, care cred că ar trebui să facă obiectul unei lucrări separate, temeiul unei discipline desprinse din Dreptul fiscal, denumite *Politica fiscală (Tax policy)*, pe care am identificat-o în programa unor renumite universități.

Ediția din 2023 a reprezentat prima ediție a unui curs universitar de drept fiscal în formatul specific Editurii Solomon, pe care l-am scris ca autor unic. Începând cu anul 2019, de la primul set de note de curs publicat pentru uzul studenților anului II ai Facultății de Drept, Universitatea din București, ce a avut 14 capitole structurate pe baza prelegerilor cursului de drept fiscal pe care îl predau, am încercat să public, aproape în fiecare an, versiuni noi, cu informații suplimentare. În lucrarea publicată în anul 2020, ce a reprezentat în realitate un curs introductiv, am inclus și opiniile formulate de către studenții anului II, seria a III-a din anul universitar 2018-2019, cărora le mulțumesc din nou și în această prefață.

Analizând doctrina internațională și națională, am considerat că este necesară realizarea unei lucrări mult mai complete de drept fiscal, care să răspundă și altor teme specifice acestei materii, peste structura clasică a cursului predat anului II. Astfel, sub formatul unui curs universitar, prima ediție a cuprins un număr de 24 de capitole, în care am încercat explicarea atât a conceptelor de politică fiscală

¹ Lucrarea aceasta nu este tradusă în limba română. Daniel Defoe este recunoscut la nivel mondial cel puțin pentru două romane, traduse și în limba română, *Robinson Crusoe* (1719) și *Mall Flanders* (1722), <https://www.defoesociety.org/about/>

europăeană și națională, cât și a noțiunilor de teoria generală a dreptului fiscal. În cinci capitole au fost analizate cele mai importante impozite și taxe reglementate în România în anul 2023. De asemenea, în titlul dedicat procedurii fiscale am inclus și o prezentare a reglementărilor din Codul de procedură fiscală privind cooperarea administrativă fiscală.

Revenind la ediția de față, elementele de noutate sunt două capitole, ce nu s-au regăsit în edițiile anterioare și care reprezintă obiectul unor cercetări pe care le-am efectuat de-a lungul timpului. În capitolul 7 este analizată pe scurt relația dintre drepturile omului și drept fiscal, iar în capitolul 23 sunt prezentate dispozițiile referitoare la soluționarea litigiilor fiscale privind dubla impunere a veniturilor prin procedura amiabilă sau a arbitrajului, capitol ce se regăsește în Codul de procedură fiscală și care nu a fost discutat în doctrina națională de drept fiscal decât în cadrul unor conferințe tematice.

În opinia mea, chiar dacă pare doar un manual, publicația aceasta nu trebuie ignorată de niciun practician al dreptului fiscal, întrucât sunt analizate, din punct de vedere teoretic, concepte și noțiuni pe care le regăsim în viața cotidiană în activitățile pe care le desfășurăm. Un judecător sau un procuror care are în lucru un dosar de drept fiscal trebuie să știe diferența teoretică dintre un impozit, o taxă sau o contribuție. Din cauza calchierii cuvântului *tax* din limba engleză, foarte multe persoane utilizează sintagma „taxă” fără a ști că în realitate este vorba de „impozit”. Diferențele semnificative între cele trei categorii de venituri publice fiscale le găsiți în cursul de față în Capitolul 6.

Unul dintre comentariile primite în legătură cu lucrărilor pe care le-am publicat de-a lungul timpului, fie sub forma cursurilor de drept fiscal, fie a articolelor, se referă la faptul că sunt prezentate normele legale, fără prea multe intervenții personale ale autorului, ceea ce face ca lucrarea să pară mai degrabă un comentariu al dispozițiilor legale și mai puțin o analiză juridică. Totuși, există o explicație a acestui stil de lucru, anume că dispozițiile de drept fiscal sunt norme imperative ce trebuie respectate și a căror interpretare este exclusiv în litera și spiritul legii. Analiza realizată de către autorii de drept fiscal, în general, chiar dacă pare uneori superfluă, este foarte importantă și necesară, pentru că legiuitorul român nu respectă întotdeauna cele trei cerințe de calitate instituite la nivel constituțional, anume claritate, precizie și previzibilitate. Interpretarea corectă și sistematică a normelor de drept fiscal este utilă în practică, întrucât contribuabilul este obligat să aplice litera și spiritul legii; în caz contrar, va suporta sancțiunile fiscale ce sunt semnificative din perspectiva patrimoniului persoanei.

Evident, ediția de față va fi actualizată cu siguranță și în anul 2025, pentru că modificările în legislația fiscală sunt cel puțin lunare, iar „vina” nu aparține doar legiuitorului român, ci și celui unional, fiind adoptate, cam în același ritm, și la nivelul Uniunii Europene regulamente sau directive ce afectează legislația fiscală a statelor membre.